شانلىق مۇۋەپپەقىيەت، پارلاق كېلەچەك

يېقىندىن گۈللەنگەن كارخانىلار ئىقتىسادنى راۋاجلاندۇرۇشقا بەس - بەستە تۆھپە قوشماقتا

خوتەن شەھەرلىك ئىپەك يىلىمى زاۋۇتى ئاپتونوم رايوننىڭ مۇئاۋىن رەئىسى يولداش ۋاڭ لېچۈەننىڭ بىۋاسىتە غەمخورلۇقى ئاستىدا قۇرۇلغان «ئاپتونوم رايوننىڭ ئۈچقۇن تېخنىكا تەرەققىيات تۈرى»دىكى زاۋۇت. بۇ زاۋۇت 1993 - يىلى 11 - ئاينىڭ 3 - كۈنى ئىشلەپچىقىرىشقا كىرىشتۈرۈلگەن بولۇپ، بۇ يىل 3 - ئاينىڭ 2 - كۈنىگىچە سىناق تەرىقىسىدە جەمئىي 22 توننا ئىپەك يىلىمى ئىشلەپچىقىرىپ، 1 مىليون 360 مىڭ يۈەنلىك مەھسۇلات قىممىتى، 580 مىڭ يۈەنلىك ئومۇمىي پايدا ياراتتى.

بۇ زاۋۇت ئىشلەپچىقارغان ئىپەك يىلىمىنىڭ تۈرلۈك كۆرسەتكۈچلىرى جۇڭگو دورىگەرلىك قامۇسىدا بەلگىلەنگەن تەلەپلەرگە ئۇيغۇن بولدى، بەزى كۆرسەتكۈچلەر شەندۇڭ «دۇڭئې» ئىپەك يىلىمى زاۋۇتى بەلگىلىگەن ئىچكى جەھەتتە كونترول قىلىش كۆرسەتكۈچىگە يەتتى ياكى ئۇنىڭدىن ئېشىپ كەتتى، سۈپىتى ئەلا سۈپەتلىك مەھسۇلاتلارنىڭ ئۆلچىمىگە يەتتى.

ئۇسكۈنىلەردىن پايدىلىنىش ئۈنۈمىنى ئۆستۈرۈش ئۈچۈن، پەسىل خاراكتېرلىك ئىشلەپچىقىرىش يىل بويى ئىشلەپچىقىرىشقا ئۆزگەرتىلدى. بۇ زاۋۇت يۇرۇشلەشكەن ئىپەك يىلىمى مەھسۇلاتلىرىنى تەرەققىي قىلدۇرۇپ، بەزى مەھسۇلاتلارنى دەسلەپكى قەدەمدە ئىشلەپچىقىرىپ مۇۋەپپەقىيەت قازاندى.

خوتەن شەھەرلىك مېۋە مەھسۇلاتى، ئىچىملىك باش شىركىتى ئۆرۈك شىرنىسى ئىشلەپچىقىرىشنى ئاساس قىلىپ، ئۈنۈملۈك پايدىلىنىپ، يۇرۇشلەشتۈرۈپ راۋاجلاندۇرىدىغان مېۋە مەھسۇلاتلىرىنى پىششىقلاپ ئىشلەش كارخانىسى بولۇپ، 1992 - يىلى 9 - ئايدا پۈتۈپ ئىشقا كىرىشتۈرۈلگەندىن بۇيان 200 نەچچە توننا مېۋە شىرنىسى ئىشلەپچىقاردى، مەھسۇلاتى ئەسلىدىكى بىر خىلدىن تەرەققىي قىلىپ، 10 نەچچە خىلغا يەتتى.

بۇ شىركەت خوتەن، ئۈرۈمچى، چېڭدۇ، گۇاڭجۇ قاتارلىق جايلاردا سېتىش ئورنى تەسىس قىلدى. 1994 - يىلى 450 توننا تۈرلۈك مېۋە شىرنىسى ئىشلەپچىقىرىپ، 4 مىليون 500 مىڭ يۈەنلىك مەھسۇلات قىممىتى، 200 مىڭ يۈەنلىك پايدىنى ئىشقا ئاشۇرۇشنى پىلانلىدى.

خوتەن شەھەرلىك ھۈنەر - سەنئەت شىركىتى 1989 - يىلى 10 - ئايدا قۇرۇلغان بولۇپ، شۇ چاغدىكى تۇراقسىز مەبلىغى 30 مىڭ يۈەنگىمۇ يەتمەيتتى. ئاران تۆت دانە تىجارەت پونكىتى بار ئىدى، يىللىق سېتىش سوممىسى 50 مىڭ يۈەنگىمۇ يەتمەيتتى. 1991 - يىلى «قاشتېشى بۇيۇملىرى ئاساسىي ھۇجۇم نىشانى قىلىنىپ، بۇنىڭغا ئالاقىدار كەسىپلەرنى ئومۇميۈزلۈك راۋاجلاندۇرۇشقا تۈرتكە بولۇش» تىن ئىبارەت ستراتېگىيىلىك فاڭجېن بېكىتىلىپ، شىركەت كۈنسايىن يېڭى تەرەققىياتلارغا ئېرىشتى.

ئۆتكەن يىلىنىڭ ئاخىرىغا كەلگەندە، شىركەتنىڭ تۇراقلىق مەبلىغى 1 مىليون يۈەندىن، يىللىق سېتىش سوممىسى 1 مىليون 200 مىڭ يۈەندىن، پايدىسى 100 مىڭ يۈەندىن ئېشىپ، قاشتېشى بۇيۇملىرىنى پارچە سېتىشنى باشلامچى، قاشتېشى بۇيۇملىرىنى لايىھىلەش، ئىشلەپچىقىرىش، پىششىقلاپ ئىشلەش، ئاپتوموبىل رېمونت قىلىش، ئاپتوموبىل زاپچاسلىرى، ئاپتوموبىل ترانسپورتىنى قوشۇمچە قىلىشنى تەڭ ئېلىپ بېرىشنىڭ تىجارەت قېلىپىنى شەكىللەندۇرۇپ، سۈپەت جەھەتتە سەكرەشنى ئىشقا ئاشۇردى.

بۇ يىل يەنە شەھەرلىك ھۈنەر - سەنئەت شىركىتى ئاساسىدا شەھەرلىك ساياھەت شىركىتى تەشكىل قىلىنىپ، قاشتېشى

سودا ئىشلىرى گۈللەپ ياشنىماقتا

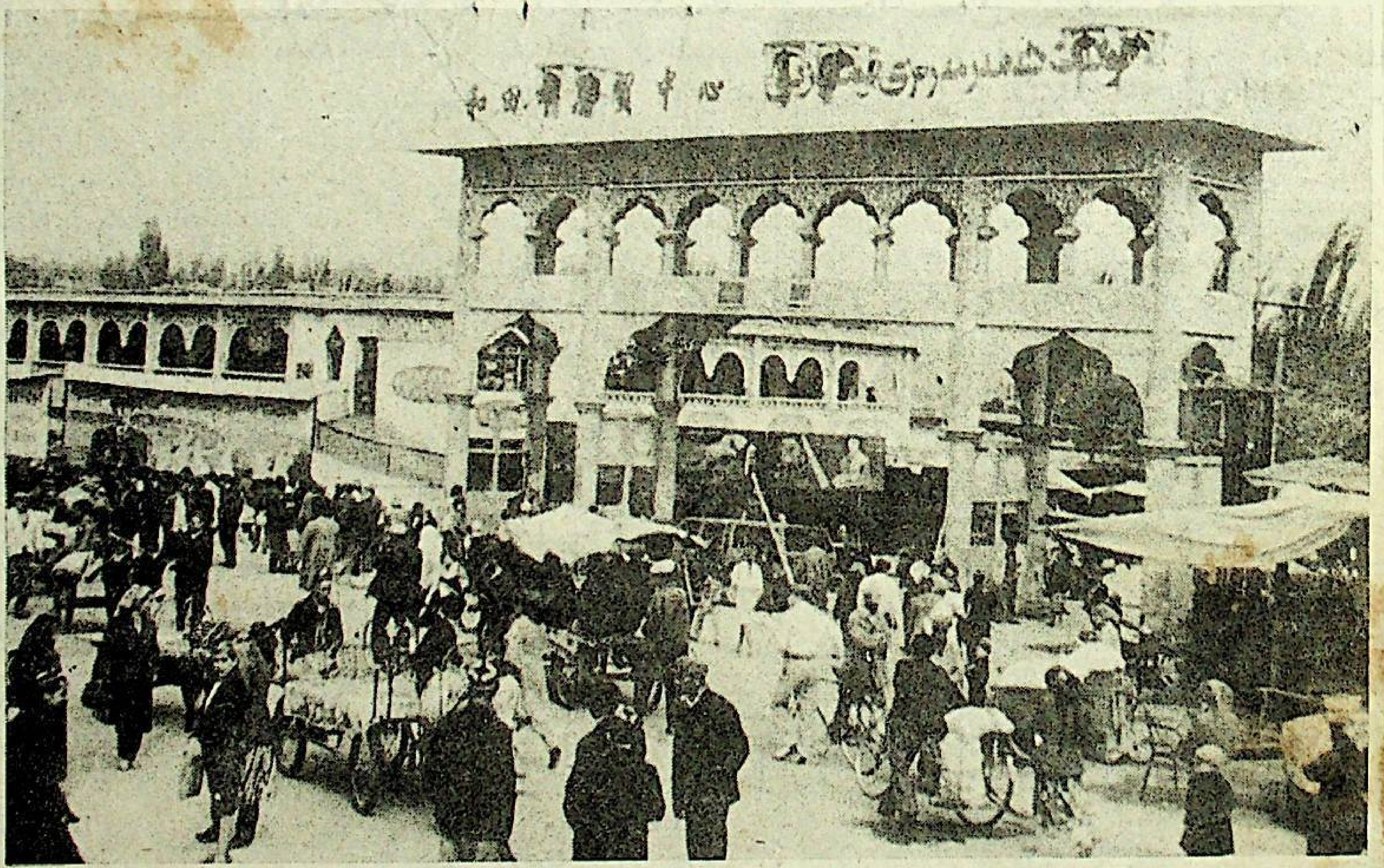

خوتەن شەھىرى تارىختا غەربىي دىياردىكى 36 بەگلىك ئىچىدىكى داڭلىق بەگلىك ۋە يىپەك يولىدىكى مۇھىم بازار ئىدى. ئۇزاق تارىختىن بېرى بۇ يەردە سودا ئىشلىرى ئۈزۈلمەي كەلگەن. بۈگۈنكى خوتەن خەلقى سودا ئىشلىرىنى زور كۈچ بىلەن گۈللەندۈرۈشنىڭ ئەھمىيىتىنى تېخىمۇ تونۇپ يەتتى.

شەھەر قۇرۇلغان 10 يىلدىن بۇيان، دۆلەت ئىگىلىكىدىكى سودا ئورۇنلىرى

چەكلەپ، بىر قەدەر يۇقىرى ئابرويغا ئېرىشتى. «شەرق شاملى» سودا سارىيى خېرىدار سانى ۋە كۈنلۈك تىجارەت سوممىسى جەھەتتە شەھەر بويىچە ئەڭ يۇقىرى ئورۇندا تۇرىدىغان سودا سارىيىغا ئايلاندى. بۇ ساراي ھەر يىلى دۆلەتكە 600 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى باج - پايدا تاپشۇرىدۇ. دۆلەت ئىگىلىكىدىكى سودا سارايلىرى كەسكىن بازار رىقابىتىدە، ئىسلاھات سالمىقىنى ئاشۇرۇپ، ئىچكى

خوتەن شەھەرلىك مەركىزىي سودا بازىرى شىنجاڭ بويىچە 2چوڭ سودا بازىرى بولۇپ، كۈنلۈك سودا سېتىق سوممىسى 30 مىڭ يۈەن ئەتراپىدا ئايلىنىدۇ.

كىشىگە يېتىپ، 1984 - يىلدىكىدىن 50% كۆپەيدى؛ 1984 - يىلى ھەر بىر يەككە تىجارەتچى ئائىلىنىڭ تىزىملاتقان ئوتتۇرىچە مەبلىغى 560 يۈەن بولغان بولسا، ھازىرقى ئوتتۇرىچە مەبلىغى 4000 يۈەندىن ئېشىپ،

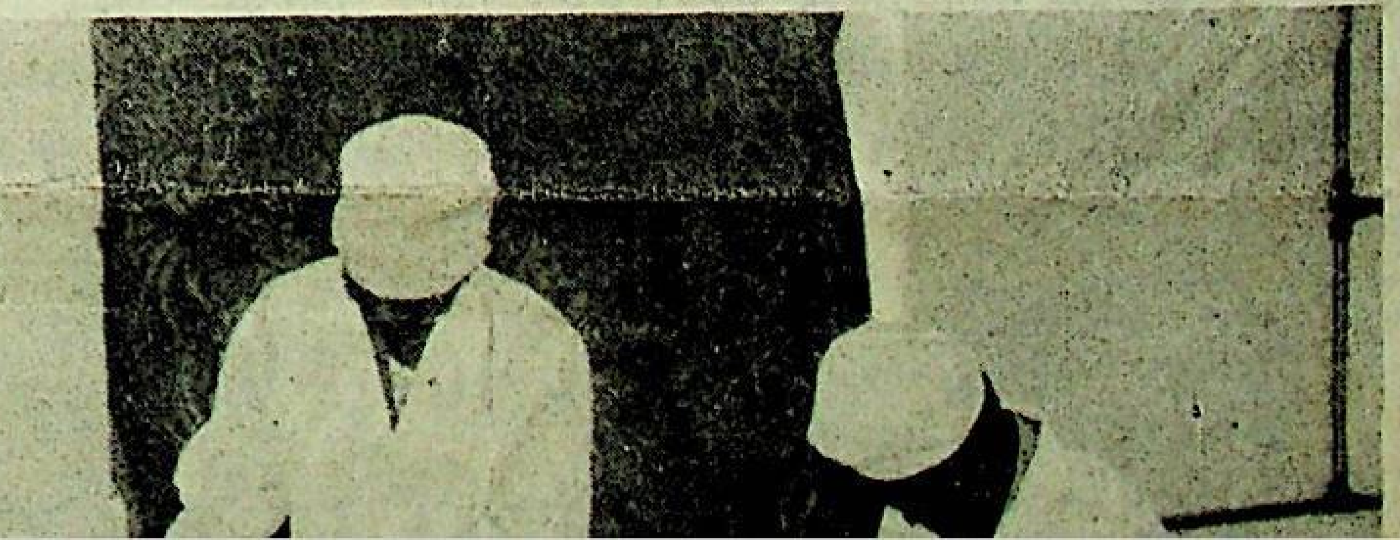

مىڭ ئىشلەش، ئاپتوموبىل رېمونت قىلىش، ئاپتوموبىل زاپچاسلىرى، ئاپتوموبىل ترانسپورتىنى قوشۇمچە قىلىشنى تەڭ ئېلىپ بېرىشتەك تىجارەت قىلىپىنى شەكىللەندۇ. رۇپ، سۈپەت جەھەتتە سەكرەشنى ئىشقا ئاشۇردى.

بۇ يىل يەنە شەھەرلىك ھۈنەر- سەنئەت شىركىتى ئاساسىدا شەھەرلىك ساياھەت شىركىتى تەشكىل قىلىنىپ، قاشتېشى بۇيۇملىرىنى سېتىش ئۈچۈن يېڭى بازار ئېچىلدى. ئىككى شىركەت ئۆز ئارا ماسلىشىپ، سودا- ساياھەت شەھىرىنىڭ قۇرۇلۇشى ئۈچۈن تۈرتكىلىك رول ئوينىغۇسى.

شەھەرلىك ئىپەك يىلىمى زاۋۇتى ئىشلەپچىقارغان مەھسۇلاتلارنىڭ سۈپىتى ئەلا سۈپەتلىك مەھسۇلات ئۆلچىمىگە يەتتى.

سۈرەتتە: ئىشچىلار مەشغۇلات ئېلىپ بارماقتا.

شەھەرلىك مېۋە مەھسۇلاتى، ئىچىملىك باش شىركىتى ئىشلەپچىقارغان «خۇۋانە» ماركىلىق مېۋە شىرنىسى 1994- يىلى شىنجاڭ بويىچە تۇنجى نۇۋەتلىك كۆرگەزمىدە ئالتۇن مېدالغا ئېرىشتى.

سۈرەتتە: پىششىقلاپ ئىشلەش سېخىدىن بىر كۆرۈنۈش.

دىياردىكى 36 بەگلىك ئىچىدىكى داڭلىق بەگلىك ۋە يىپەك يولىدىكى مۇھىم بازار ئىدى. ئۇزاق تارىختىن بېرى بۇ يەردە سودا ئىشلىرى ئۈزۈلمەي كەلگەن. بۈگۈنكى خوتەن خەلقى سودا ئىشلىرىنى زور كۈچ بىلەن گۈللەندۈرۈشنىڭ ئەھمىيىتىنى تېخىمۇ تونۇپ يەتتى.

شەھەر قۇرۇلغان 10 يىلدىن بۇيان، دۆلەت ئىگىلىكىدىكى سودا ئورۇنلىرى ئاساسىي يوللۇق رولىنى جارى قىلدۇرۇپ، داڭلىق، ئەلا سۈپەتلىك، ئالاھىدە يەرلىك تاۋارلار ۋە ئىشەنچلىك تاۋارلار ئارقىلىق بازارلارنى ئىگىلەپ، يالغان، ساختا، سۈپىتى ناچار تاۋارلارنىڭ دۆلەت ئىگىلىكىدىكى ماگىزىنلارغا كىرگۈزۈلۈشىنى قەتئىي

ئېرىشتى. «شەرق شامىلى» سودا سارىيى خېرىدار سانى ۋە كۈنلۈك تىجارەت سوممىسى جەھەتتە شەھەر بويىچە ئەڭ يۇقىرى ئورۇندا تۇرىدىغان سودا سارىيىغا ئايلاندى. بۇ ساراي ھەر يىلى دۆلەتكە 600 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى باج- پايدا تاپشۇرىدۇ. دۆلەت ئىگىلىكىدىكى سودا سارايلىرى كەسكىن بازار رىقابىتىدە، ئىسلاھات سالمىقىنى ئاشۇرۇپ، ئىچكى قىسمىنى جانلاندۇرۇشنى تۇتۇپ، تاشقى جەھەتتە كۆپ خىل ئىگىلىك بىلەن شۇغۇللىنىپ، سۈپەت ئارقىلىق خەلقنىڭ ئىشەنچىسىگە ئېرىشتى. 1993- يىلى شەھەر بويىچە 1845 يەككە تىجارەتچى ئائىلە بولۇپ، تىجارەتچى سانى 3216

بازىرى شىنجاڭ بويىچە 2چوڭ سودا بازىرى بولۇپ، كۈنلۈك سودا سېتىق سوممىسى 30 مىڭ يۈەن ئەتراپىدا ئايلىنىدۇ.

كىشىگە يېتىپ، 1984- يىلىدىكىدىن 50% كۆپەيدى؛ 1984- يىلى ھەر بىر يەككە تىجارەتچى ئائىلىنىڭ تىزىملاتقان ئوتتۇرىچە مەبلىغى 560 يۈەن بولغان بولسا، ھازىرقى ئوتتۇرىچە مەبلىغى 4000 يۈەندىن ئېشىپ، سەككىز ھەسسىدىن كۆپرەك كۆپەيدى. 10 يىلدىن بۇيان، قانۇن ساۋاتلىرىنى ئومۇملاشتۇرۇش ۋە كەسىپ ئەخلاقىي تەربىيىسى ئارقىلىق 280 يەككە تىجارەتچى ئائىلە «ئالىندە ياخشى مەدەنىيەتلىك سودا ساناتەتچى ئائىلە» بولۇپ باھالاندى ھەمدە مائارىپنى قوللىغان، نامراتلارغا، مېيىپلارغا يار- يۆلەك بولغان بىر تۈركۈم نەمۇنىچىلار بارلىققا كەلدى.

بازار قۇرۇلۇشى — سودىنى گۈللەندۈرۈشنىڭ ئاساسى. شەھەر قۇرۇلغان 10 يىلدىن بۇيان، ھەر ساھەدىكىلەرنىڭ قوللىشى ئارقىسىدا، بىرىنچى بولۇپ چوڭ كۆلەمدىكى خوتەن شەھەرلىك مەركىزىي سودا بازىرى قۇرۇلدى. ھازىر خوتەن شەھىرىدە يەتتە ئورۇندا چوڭ- كىچىك بازار بەرپا قىلىندى. ئومۇمىي كۆلىمى 162 مىڭ 500 كۋادرات مېتىرغا يەتتى. سودا بازىرىدىكى سودا سوممىسى 1985- يىلى 11 مىليون 710 مىڭ يۈەن بولغان بولسا، 1993- يىلى 32 مىليون 554 مىڭ 800يۈەنگە يەتتى.

ئارمىيە - خەلق بىرلىكتە ئىككى مەدەنىيەت بەرپا قىلماقتا

خوتەن شەھىرى قۇرۇلغان ئون يىلدىن بۇيان، ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى زور تەرەققىياتلارغا، مول نەتىجىلەرگە ئېرىشتى. 1989- يىلى خوتەن شەھىرى «مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى، تەرەققىياتتىكى نەمۇنە شەھەر» بولدى. 1990- يىلى «مەملىكەت بويىچە مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىدىكى ئىلغار كوللېكتىپ» بولۇپ باھالىنىپ تەقدىرلەندى. 1992- يىلى 8- ئايدا، ۋىلايەتلىك پارتكوم، مەمۇرىي مەھكىمە، خوتەن شۇبە ھەربىي رايونى خوتەن شەھىرىگە «مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى، ئارمىيە- خەلق ئىتتىپاقلىقى ۋە بىڭتۇەن بىلەن يەرلىكنىڭ ئىتتىپاقلىقى بويىچە ئۈچتە نەمۇنە شەھەر» دېگەن شەرەپلىك نامنى بەردى. 1994- يىلى 2- ئايدا، ئاپتونوم رايون بويىچە «ئىككىنى ھىمايە قىلىشتىكى نەمۇنە شەھەر» دېگەن شەرەپلىك نامغا ئېرىشتى. بۇ يىل 6- ئايدا يەنە بىر قېتىم «مەملىكەت بويىچە مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىدىكى ئىلغار كوللېكتىپ» بولۇپ باھالاندى.

شەھەر بويىچە مەنىۋى مەدەنىيەت گۈللىرى پورەكلەپ ئېچىلماقتا. تۆۋەندە بىر نەچچە مىسال كەلتۈرەيلى:

خوتەن شەھىرى ئىلچى بېزا سوڭ دۆڭ كەنتىدىكى پېنسىيەدىكى كومپارتىيە ئەزاسى مەمتىمىن سەيدى بارىن بىزنىڭ ... تىنچلانغاندىن كېيىن ئۆزى ئۆستۈرگەن ئۆزىنىڭ تېرىغان 750 كىلوگرام تاۋۇزنى «87141»- قىسىم ۋە نورالىلىق ساقچى ئارمىلى ئەترىتىگە ئاپىرىپ، كوماندىر- جەڭچىلەردىن ھال سورىدى. شۇندىن كېيىن ھەر يىلى ئارمىيە بايرىمى مەزگىلىدە، ئۇ ئۆزى ئۆستۈرگەن قوغۇن- تاۋۇز، مېۋە- چېۋىلەرنى قىسىمغا ئاپىرىپ ھال سوراشنى داۋاملاشتۇرۇپ كەلدى. كوماندىر- جەڭچىلەرمۇ كۆپ قېتىم ئۇنىڭ ئۆيىدە مېھمان بولدى، ئۇنىڭ ئىشلەپچىقىرىش، تۇرمۇش جەھەتتىكى ئەمەلىي قىيىنچىلىقىنى ھەل قىلىپ بەردى. مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى، ئارمىيە خەلق ئىتتىپاقلىقىدىكى بۇ خىل تەسىرلىك ئىشلار ئاز ئەمەس.

«89795»- قىسىمنىڭ شاتشىياۋ دەرىجىلىك دوختۇرى مىن خۇاشىۋ دوختۇرلۇق بىلەن شۇغۇللانغان 25 يىلدىن بېرى، ۋىلايىتىمىزدىكى يەتتە ناھىيە، بىر شەھەرگە بېرىپ يەرلىك ئاممىدىن 3500 دىن ئارتۇق ئادەمنى داۋالاپ ساقايتقۇزۇپ، ھەر مىللەت خەلقى تەرىپىدىن «چېگرا رايونىدىكى كامالەت تاپقان دوختۇر» دەپ تەرىپلەندى. يەرلىكتىكى ئاممىسى: «مىن دوختۇرنىڭ قىلغان ياخشى ئىشلىرىنى، داۋالاپ ساقايتقان كېسەل سانىنى ئېلىپ بولغىلى بولمايدۇ» دېيىشىدۇ. شەھەر رەھبەرلىرى: «مىن دوختۇرنىڭ داۋالاپ ساقايتىشى، ئۇنىڭغا ئۈگىنىشى ئارقىلىق نۇرغۇن ئاممىنى پارتىيىنىڭ مېھرى- شەپقىتىنى ھېس قىلدى، خەلق ئارمىيىسىنى تېخىمۇ ھۆرمەتلىدى، ئۇ پارتىيە، ئارمىيە بىلەن ئاممىنىڭ قەلب رىشتىسىنى مەھكەم باغلىدى» دەپ كۆرسەتتى.

ئارمىيە بىلەن خەلق، ساقچىلار بىلەن خەلق، بىڭتۇەن بىلەن يەرلىك ئورتاق مەنىۋى مەدەنىيەت بەرپا قىلىش پائالىيىتى خوتەن شەھىرىنىڭ ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنىڭ تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈردى. «مۇقىملىقنى ئويلاش، ئىتتىپاقلىقنى كۆزلەش، تەرەققىياتقا ئىنتىلىش، قۇدرەت تېپىشنى قولغا كەلتۈرۈش» شەھەردىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ ئورتاق ئارزۇسىغا ئايلاندى. سىياسىي، ئىجتىمائىي مۇقىملىق، ئىقتىسادىي تەرەققىياتنى ئىلگىرى سۈردى. بۇ يىل 3- پەسىلدە شەھەر مالىيە كىرىمى 23 مىليون 160 مىڭ يۈەنگە، سانائەت ئومۇمىي مەھسۇلات قىممىتى 24 مىليون 496 مىڭ 600 يۈەنگە، ئومۇمىي ئاشلىق مەھسۇلاتى 2000 توننىغا يېتىشى مۇمكىن.

كەڭ دوست تونۇلۇپ، ئىختىساسلىق خادىملار جايىدا ئىشلىتىلدى

شەھەر قۇرۇلغان 10 يىلدىن بۇيان، خوتەن شەھىرىنىڭ سانائەت، يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىشى پۇختا قەدەم بىلەن يۈكسىلىپ، ئىجتىمائىي ئىشلار جۇش ئۇرۇپ راۋاجلىنىپ، شەھەر قۇرۇلۇشى كۈنسايىن يېڭىلىنىپ، خەلقنىڭ تۇرمۇش سەۋىيىسى ئۈزلۈكسىز ئۆستى.

بۇ نەتىجىلەرنى خوتەن شەھىرىنىڭ ئىختىساسلىق خادىملارنى يېتىشتۈرۈشكە ئەھمىيەت بېرىش، ئىشلىتىش، كىرگۈزۈشنى زىچ بىرلەشتۈرگەنلىكىدىن ۋە پەن- تېخنىكا خادىملىرىنىڭ جاپالىق ئەمگىكىدىن ئايرىپ قارىغىلى بولمايدۇ. خوتەن شەھىرى قۇرۇلغاندىن بۇيان، شەھەر بويىچە ھەر خىل ئالىي مەكتەپلەرنى پۈتتۈرگەن 827 نەپەر ئوقۇغۇچى، ئاپتونوم رايون ئىچى- سىرتىدىن ۋە قىسىملاردىن، كەسپىي تېخنىكا خادىملىرىدىن 106 كىشى ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇلدى. «ئادەم ئەۋەتىش، تەكلىپ قىلىش» ئۇسۇلىنى قوللىنىپ، ئىقتىسادىي تەرەققىي قىلغان جايلارغا 580 ئادەم- قېتىم ئۆگىنىشكە ئەۋەتتى ھەمدە باشقا جايلار ۋە ئۆلكىلەردىن پەن- تېخنىكا خادىملىرىنى تېخنىكا، بىلىم ئۆگىتىشكە تەكلىپ قىلىپ، ئىقتىسادىي تەرەققىياتنى ئىلگىرى سۈردى.

«كەڭ دوست تونۇش ۋە ئىختىساسلىق خادىملارنى جايىدا ئىشلىتىش» تىن ئىبارەت ئېچىۋېتىش، رىقابەت كۆز قارىشىنى تۇرغۇزۇپ، «ئىختىساسلىق خادىملار ئامبىرى» قۇرۇلۇشىنى ياخشى تۇتۇپ، پەن- تېخنىكا ئارقىلىق شەھەرنى گۈللەندۈرۈشتە «قابىلىيەتلىكلەرنى ۋە ئىختىساسلىق خادىملار»نى كىرگۈزدى. 10 يىلدىن بۇيان، شەھەرلىك پارتكوم خىزمەت نەتىجىسى گەۋدىلىك بولغان پەن- تېخنىكا خادىملىرى ئىچىدىن 23كىشىنى رەھبەرلىك ئورۇنلىرىغا ئۆستۈردى ھەمدە كۆزگە كۆرۈنگەن ئىختىساسلىق خادىملارغا ئالاھىدە قوشۇمچە ياردەم بەردى. ئىلگىرى- كېيىن بولۇپ 2071 نەپەر پەن- تېخنىكا خادىمىغا ئۇنۋان بېرىلدى، بۇنىڭ ئىچىدىن ئالىي دەرىجىلىك ئۇنۋان ئالغانلىرى 22 كىشى، ئوتتۇرا دەرىجىلىك ئۇنۋان ئالغانلىرى 282 كىشى، تۆۋەن دەرىجىلىك ئۇنۋان ئالغانلىرى 1767 كىشى. ھەر ساھەدىكى ئىشلارنىڭ راۋاجلىنىشىغا ئەگىشىپ، ئىختىساس ئىگىلىرى يېتىشمەسلىك مەسىلىسى كۈندىن- كۈنگە گەۋدىلىك بولماقتا. شۇڭا، «ئىختىساسلىق خادىملار ئامبىرى» قۇرۇلۇشىنى ياخشى تۇتۇش نۆۋەتتىكى جىددىي ۋەزىپە بولۇپ قالدى. خوتەن شەھىرى ھازىر بار ئىختىساسلىق خادىملارنى باشقۇرۇش، يېتىشتۈرۈش، ئىشلىتىش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەشكە ئەھمىيەت بېرىپ، ئۇلارنىڭ رولىنى جارى قىلدۇرماقتا.

خوتەن شەھىرى قۇرۇلغانلىقىنىڭ
10 يىللىقىغا بېغىشلانغان
مەخسۇس بەت

خوتەن شەھىرى قۇرۇلغانلىقىنىڭ 10يىللىقىنى قىزغىن تەبرىكلەيمىز

پاكىستاندا ئەزىمەت قىز دەپ نام ئالغان، مۇسۇلمان دۇنياسىدىكى تۇنجى ئايال زۇڭلى بىنازىر بۇتتو ۋە ئۇنىڭ دۆلەت ئانىسى دەپ ئاتالغان ئانىسى نۇسرەت بۇتتو خانىم سىياسىي، رەقىبى بىلەن قىلغان ئۇزاق مۇددەتلىك كۈرەشتە قولنى قولغا تۇتۇشۇپ، ئېغىر كۈنلەردە بىللە بولغان سەبداشلاردىن ئىدى. لېكىن بىر ـ بىرىگە تايىنىپ ھايات كۆچۈرۈپ كەلگەن ئانا ـ بالا ئىككىسى يېقىندا ئۆتۈشتۈمۈت تەتۈر قارىشىپ، ھەر قايسىسى ئۆز سەنىمگە دەسسەپ، پاكىستاندىكى ھۆكۈمەت تەرەپ ۋە ئۆزبۈر قىلارنى ھەيران قالدۇردى.

ئادا ـ جۇدا بولۇش

پاكىستاندا ھاكىمىيەت بېشىدا تۇرۇۋاتقان خەلق پارتىيىسى مەركىزىي ئىجرائىيە كومىتېتى ئۆتكەن يىلى 12 ـ ئاينىڭ 5 ـ كۈنى پەنجاپ ئۆلكىسىنىڭ مەركىزى لاھوردىكى بىر مەخپىي جايدا يوشۇرۇن ئالاھىدە يىغىن ئېچىپ، ب . بۇتتونى بۇ پارتىيىنىڭ بىردىنبىر ... سىلىكىگە سايلىدى. بۇتتونىڭ رەقىبى نۇسرەت سايلامدا چۈشۈپ قالدى. ئۇنىڭ ئېرى، سابىق زۇڭلى زۇلپىقار ئەلى بۇتتو 1977 ـ يىلى گېنېرال زىيائۇل ھەقنىڭ ھەربىي ھۆكۈمىتى تەرىپىدىن ئاغدۇرۇلغان ھەمدە ئىككى يىلدىن كېيىن دارغا ئېسىش جازاسى بېرىلگەندىن كېيىن، بۇتتو خانىم قىزى ب . بۇتتو بىلەن بۇ پارتىيىنىڭ تەڭداش رەئىسى بولۇپ كەلگەنىدى. بۇتتو خانىمنىڭ ۋەزىپىسىدىن ئېلىپ تاشلىنىشى بۇتتو ئانا ـ بالىنىڭ ئادا ـ جۇدا بولغانلىقى ۋە خەلق پارتىيىسىنىڭ پارچىلانغانلىقىدىن دېرەك بەردى.

سايلام ئاياغلاشقاندىن كېيىن، ب. بۇتتو مۇنبەرگە چىقىپ، ئانىسى نۇسرەتنىڭ پارتىيە ئۈچۈن ئۇزۇن خىزمەت قىلغانلىقى ۋە تۆھپە قوشقانلىقىغا قايىل بولىدىغانلىقىنى بىلدۈردى.

بۇتتو خانىم رادىئودىن بۇ خەۋەرنى ئاڭلاپ ھوشىدىن كېتىشكە تاسلا قالدى. ئۇ ئۆزىنىڭ مۇشكۇل ئەھۋالغا چۈشۈپ قالغانلىقىنى ھېس قىلىپ، قايغۇ ـ نەپرەتتە ئارىلىشىپ كەتتى. مۇخبىرلارنى كۈتۈۋېلىش يىغىنىدا ئۇ، ب. بۇتتونى ئەيىبلەپ: «ئۇ ماڭا خىزىيانە قول سالدى ... ئۇنىڭ بۇرۇنقى ئىستىبدات ھەربىي ھۆكۈمەتتىن ھېچقانداق پەرقى يوق» دېدى. ب. بۇتتونىڭ ھازىرغىچە كاراچى ئۇرمىسىگە قامىلىپ ياتقان ئىنىسى مۇرتىزا بۇتتو ئاچىسىنى: «پارتىيە ئىچىدە سىياسىي ئۆزگىرىش قوزغاپ، ئانىسىنى قوغلاپ چىقاردى. ئەدىمۇ دېموكراتىيە بولامسۇن؟» دەپ قاتتىق تىللىدى.

لېكىن خەلق پارتىيىسى ئىجرائىيە كومىتېتى ب. بۇتتو زۇڭلى ئەمەلىيەتتە بولسا بۇتتو قەبىلىسىنىڭ ۋارىسى، چۈنكى بۇتتو خانىم فرانسىيىدە سەرگەردان بولۇپ، كېسىلىنى داۋالىتىۋاتقان مەزگىلدە «بۇتتو قەبىلىسىدىن پەقەت ب. بۇتتودىن ئىبارە بىرلا ئايال باتۇر خەلق پارتىيىسىگە رەھبەرلىك قىلىپ، زىيائۇل ھەقنىڭ ئىستىبدات ھەربىي ھۆكۈمىتىنىڭ 10 يىللىق ھۆكۈمرانلىقى بىلەن باتۇرانە جەڭ قىلىپ، ئۇ رەھبەرلىك قىلغان خەلق پارتىيىسىنى غەلىبىگە ئېرىشتۈردى، بۇ رەت قىلىپ بولمايدىغان ھەقىقەت» دەپ كۆرسەتتى.

خەلق پارتىيىسى سايلىمىنىڭ ئىچكى پەردىسى

ئۇنداق بولسا خەلق پارتىيىسى ئىجرائىيە كومىتېتىنىڭ سايلىمى زادى قانداق ئىش؟ ئەسلىدە ب. بۇتتو زۇڭلىنىڭ بەزى يېقىن ياردەمچىلىرى بىر مەزگىل بۇ ئايال زۇڭلىغا، ئۇنىڭ 63 ياشلىق ئانىسى بۇتتو خانىم پارتىيىنىڭ رەئىسلىك ۋەزىپىسىنى ئۆزىنىڭ ياخشى كۆرىدىغان بىردىنبىر ئوغلى مۇرتىزاغا ئۆتكۈزۈپ بېرىشنى پىلانلاۋاتىدۇ، دەپ قايتا ـ قايتا ئېيتقانىدى. مۇشۇنداق بولسا مۇرتىزا ئۇنىڭ كۈچلۈك دۈشمىنى بولۇپ قالاتتى. شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇ دەرھال كەسكىن تەدبىر قوللىنىپ، ۋاقىتنى چىڭ تۇتۇپ، تەشەببۇسكار بولدى. ئېيتىشلارغا قارىغاندا، ب. بۇتتو قايتا ـ قايتا دەڭسەپ ئېغىپ، ئۇنىڭ پايدا ـ زىيىنىنى مۆلچەرلىگەندىن كېيىن ئاخىرى ئانىسى بۇتتو خانىم بىلەن «ئۆز قاراشلىرىنى» ئېچىش قارارىغا كەلگەن.

مۇرتىزا ئۆتكەن يىلى 12 ـ ئاينىڭ 11 ـ كۈنى كاراچى پەۋقۇلئاددە سوت كوللېگىيىسىدە تەكشۈرۈلۈش ئۈرۈستىدىن پايدىلىنىپ، ئۆزىنى ئاقلاپ: «مەن ئەزەلدىن خەلق پارتىيىسىنىڭ رەئىسى بولۇشنى ئويلاپمۇ باقمىغانىدىم. بىنازىر ئۆز ئورنىنىڭ مۇستەھكەم بولمايۋاتقانلىقىنى ھېس قىلغان، مانا بۇ، ئۇ پىلانلىغان پارتىيە ئىچىدىكى سايلامنىڭ سەۋەبى. . .» دېدى. خەلق پارتىيىسىنىڭ يۇقىرى دەرىجىلىك بەزى ئەمەلدارلىرى ب. بۇتتو زۇڭلىنىڭ مۇرتىزادىن ئەندىشە قىلىشتا تولۇق سەۋەب بار. چۈنكى، ئەگەر ئۇنىڭ ئىنىسى چەت ئەللەردە سەرگەردان بولۇپ يۈرمىگەن بولسا ياكى ھازىر ئۇ سوراقنى كۈتۈپ تۇرمىغان بولسا، ئۇ ئەسلىدە دادىسىنىڭ سىياسىي مىراسىنىڭ ئېنىقمۇ قانۇنلۇق ۋارىسى بولۇپ قالاتتى، دەپ ئوچۇقلا ئېيتتى.

مۇرتىزا ھازىر ھاكىمىيەت بېشىدا تۇرۇۋاتقان خەلق پارتىيىسى پارچىلىنىپ «بۇتتوچىلار» ۋە «بىنازىر زەردارچىلار» (زەردار ـ بىنازىر بۇتتونىڭ ئېرى، ئەسلىدە چوڭ سودىگەر بولۇپ، ھازىر پارلامېنت ئەزاسى، گەرچە ئۇ ھۆكۈمەتتە ۋەزىپە ئۆتىمىگەن بولسىمۇ، لېكىن ب. بۇتتونىڭ كۈچلۈك ياردەمچىسى ۋە مەسلىھەتچىسى) گە ئايرىلدى، دېدى. بۇ ئۇنىڭ ئاچىسىنى تۇنجى قېتىم بىنازىر زەردار دەپ ئاتىشى ئىدى. بۇغەلىتە ئىش بولۇپ، خەلق پارتىيىسىنىڭ «بۇتتوزىم ـ بىزنىڭ يولىمىز» دېگەن شوئاردىن كېلىپ چىققان، بۇنىڭدىن ئۇنىڭ ب. بۇتتونى بۇتتو قەبىلىسىدىن «چەتنەپ كەتكۈچى» بولغانلىقىنى بىلدۈرۈش نىيىتى بار ئىدى.

ئالاش ـ تارتىشنىڭ مەنبەسى

كۆزەتكۈچىلەر: «بۇتتو قەبىلىسى جېدىلى نىل يىلىنىزى، ھوقۇققا ۋارىسلىق قىلىش مەسىلىسى، ئىسلام جەمئىيىتىدىكى ئەرلەر بىلەن ئاياللارنىڭ رولى ۋە ئورنى تالىشىش بولۇپ ھېسابلىنىدۇ، دەپ كۆرسەتتى. ئەرلەر ئائىلىنىڭ مال ـ دۇنياسى ۋە سىياسىي مىراسىنىڭ ۋارىسى بولۇش ـ بۇ جەمئىيەتتىكى ئومۇمىيۈزلۈك كۆز قاراش. بۇتتو خانىمغا يېقىن ئەربابلارنىڭ ئاشكارىلىشىغا قارىغاندا، بۇتتو خانىم دادىسىنىڭ سىياسىي مىراسىنى قىزى قوبۇل قىلماستىن ئوغلى قوبۇل قىلىشنى تەشەببۇس قىلىدىكەن. شۇنىڭ ئۈچۈن بۇرۇندىنلا قىزىنى قوللاپ كەلگەن بۇتتو خانىم بۇ قېتىم قىلچە تەۋرەنمەي ئوغلى تەرەپتە تۇرغان.

ب. بۇتتونىڭ ئانىسى بىلەن بولغان تالاش ـ تارتىشى مۇرتىزانىڭ ۋەتەنگە قايتىپ كېلىش مەسىلىسىدىن باشلانغانىدى. بۇتتو قەبىلىسىگە يېقىن ئەربابلارنىڭ ئاشكارىلاپ قويۇشىغا قارىغاندا، ب. بۇتتو ھەتتا 1988 ـ يىلى تۇنجى قېتىم پاكىستاننىڭ ئايال زۇڭلىسى بولغاندا، بۇتتو خانىم قىزىدىن زىيائۇل ھەق ھەربىي ھۆكۈمىتى ۋاقتىدا، مۇرتىزاغا قارىتىلغان ئەيىبلەشلەرنى ئەمەلدىن قالدۇرۇپ، ئۇنى كەچۈرۈم قىلىشنى تەلەپ قىلغان. ب. بۇتتو قىيىن ئەھۋالدا قېلىپ، ئۇنىڭغا ماقۇل بولمىغان. بۇنىڭ بىلەن ئانا ـ بالا ئوتتۇرىسىدىكى تالاش ـ تارتىش ئۆزۈلمىگەن. مۇرتىزا بىنازىرنىڭ ئۇزۇنى دۆلەت دەرۋازىسىنىڭ سىرتىدا قالدۇرغانلىقىنى ئەيىبلىگەن.

مۇرتىزا ئۆتكەن يىلى يازدا سۈرىيىدە سەرگەردان بولۇپ يۈرگەندە، سايلام رىقابىتىگە قاتنىشىدىغانلىقىنى ئېلان قىلدى. بۇتتو خانىم قىزى بىلەن ئاشكارا ھالدا قارشىلىشىپ، ئوغلىغا سىند ئۆلكىسىنىڭ پارلامېنت ئەزالىق ئورنىنى ئېلىپ بەردى. ب. بۇتتو يەنىلا خەلق پارتىيىسىدىكى نۇرغۇن كىشىنىڭ قوللىشىغا ئېرىشىپ، ئۆتكەن يىلى 10 ـ ئايدا يەنە بىر قېتىم پاكىستاننىڭ زۇڭلىلىقىغا سايلاندى. ب. بۇتتو ھۆكۈمىتى مۇرتىزانى سوراق قىلىش ئارقىلىق پاكىتنى ئايدىڭلاشتۇرۇش ھەيدىدا چىڭ تۇردى. شۇنىڭ ئۈچۈن مۇرتىزا ئۆتكەن يىلنىڭ ئاخىرلىرى مەملىكەتكە قايتىپ كەلگەندە، ئاقچى دائىرىلىرى تەرىپىدىن سىياسىي زىيانكەشلىكنى پىلانلىغان، دېگەن جىنايەت بىلەن قولغا ئېلىندى. شۇنىڭدىن كېيىن ئانا ـ بالا ئاچا ـ ئۇكا تەتۈر قارىشىپ قالدى.

دېڭ شياۋپىڭ تېلېگرامما پىرۇنىڭ زۇڭتۇڭ سايلىمى رىقابىتىگە قاتنىشىدىغانلىقىنى جاكارلىدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، لىما خەۋىرى. ب د ت نىڭ سابىق باش كاتىپى پېرېز دېكۇئېلار 8 ـ ئاينىڭ 21 ـ كۈنى ئۆزىنىڭ 1995 ـ يىلى 4 ـ ئايدا ئۆتكۈزۈلىدىغان پىرۇنىڭ زۇڭتۇڭ سايلىمى رىقابىتىگە قاتنىشىدىغانلىقىنى رەسمىي جاكارلىدى.

دېكۇئېلار 8 ـ ئاينىڭ 14 ـ كۈنى ۋەتەنگە قايتىپ كەلگەن، ئۇ پىرۇنىڭ شەرقىي جەنۇبىي قىسمى ۋە جەنۇبىي قىسمىدىكى بەزى جايلارنى زىيارەت قىلدى. ئۇ پايتەخت لىمادا سۆھبەت بايان قىلىپ: مەن پارتىيە گۇرۇھسىز زات، شۇنداقلا پارتىيە ـ گۇرۇھسىز زۇڭتۇڭ نامزاتى، دېدى.

خەۋەرلەرگە قارىغاندا، بۇ يىل 74 ياشقا كىرگەن دېكۇئېلار پىرۇ دۆلىتىدە ھاكىمىيەت سىرتىدىكى بەزى پارتىيىلەرنىڭ قوللىشىغا ئېرىشكەن. بەزى ئۆكتىچى پارتىيىلەرنىڭ داھىيلىرى ئۇنىڭ باشچىلىقىدا مەملىكەتلىك ئىتتىپاق قۇرۇپ، ھاكىمىيەت يۈرگۈزۈۋاتقان پارتىيىنىڭ «90 ـ يىللاردىكى ئىسلاھاتى» غا قارشى تۇرۇشنى مۇراجىئەت قىلغان. دېكۇئېلار ھازىرقى زۇڭتۇڭ تېگىسىن بىلەن رىقابەتلىشەلەيدىغان بىردىنبىر نامزات، دەپ قارالماقتا. ئۇ، كەسپىي دىپلومات بولۇپ، بۇرۇن پىرۇنىڭ دىپلوماتىيە مىنىستىرى بولغان، 1982 ـ يىلى ۋە 1986 ـ يىلى ئىككى قېتىم ب د ت نىڭ باش كاتىپلىقىغا سايلانغان، مەملىكەت ئىچى ـ سىرتىدا ناھايىتى يۇقىرى ئىناۋەتكە ئىگە . خەۋەرلەرگە قارىغاندا، تېگىسىن ھازىرغىچە ئۇ داۋزىپە ئۆتەشنى قولغا كەلتۈرىدىغان. كەلتۈرمەيدىغانلىقىنى جاكارلىمىغان، لېكىن پىرۇ جامائەتچىلىكى تېگىسىن چوقۇم داۋاملىق سايلىنىپ، داۋاملىق ۋەزىپە ئۆتەشنى قولغا كەلتۈرىدۇ، دەپ قارىغان. بەزى خەلق تەشكىلاتلىرىنىڭ يېقىندا ئۆتكۈزگەن خەلق رايىنى سىناش نەتىجىسىگە قارىغاندا، ھازىر تېگىسىننى قوللايدىغانلارنىڭ نىسبىتى 40 پىرسەنتتىن ئاشىدىكەن.

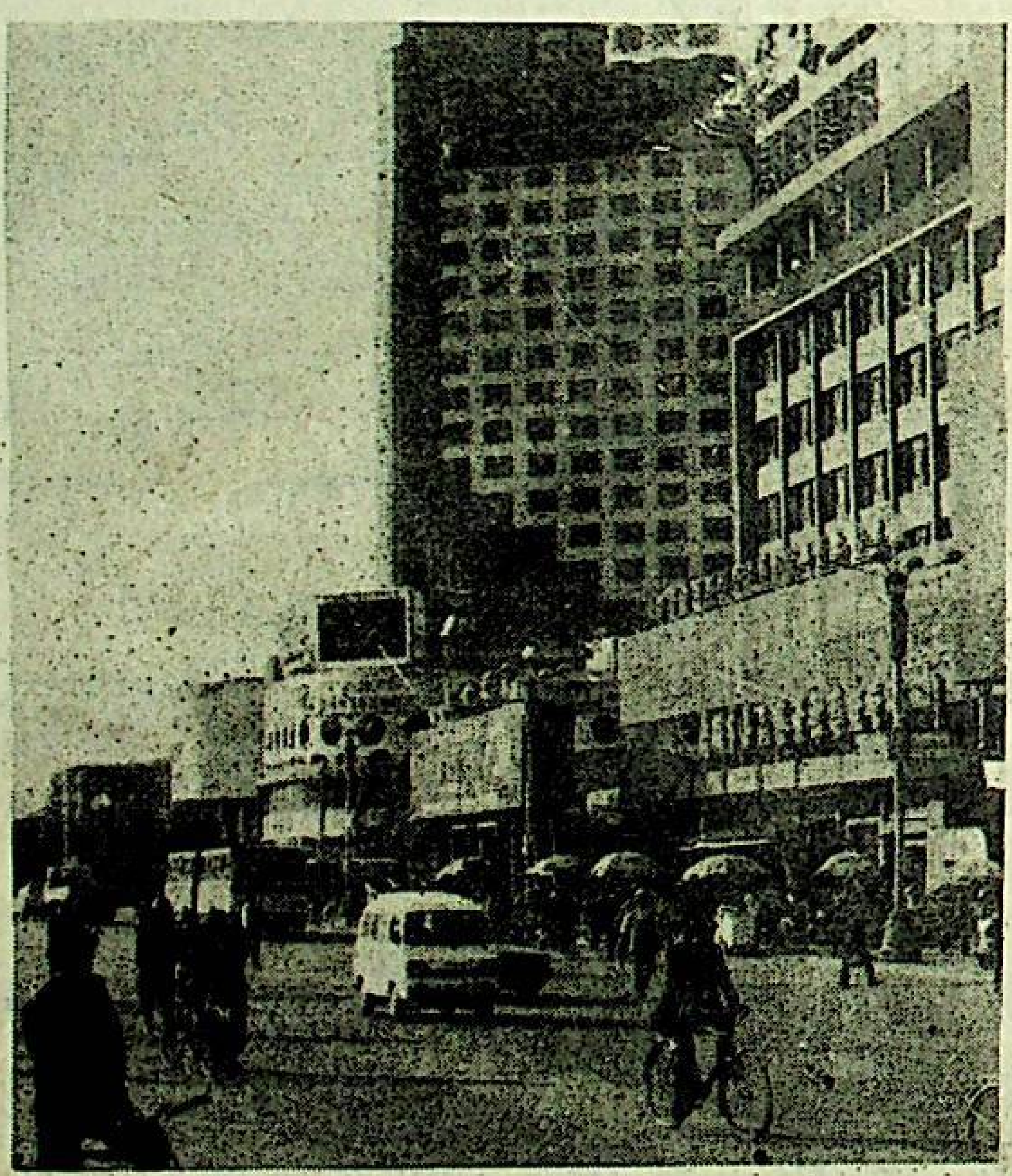

لەنجۇ 2000 يىللىق تارىخقا ئىگە قەدىمىي شەھەر بولۇپ، تارىختىن بۇيان، «يىپەك يولى» دىكى مەشھۇر شەھەر ۋە خېشى كارىدورىدىن شىنجاڭ، چىڭخەي ئارقىلىق ئاسىيا، ئافرىقا، ياۋروپادىن ئىبارەت ئۈچ قىتئە بىلەن دوستانە ئالاقە قىلىشتىكى مۇھىم قاتناش تۈگۈنى بولۇپ كەلدى.

لەنجۇ شەھىرى ھازىر گەنسۇ ئۆلكىسىنىڭ مەركىزى، ئۇ، 1941 ـ يىلىدىن بېرى گەنسۇنىڭ سىياسىي، ئىقتىسادىي، پەن ـ تېخنىكا ۋە مەدەنىيەت مەركىزى بولۇپ كەلمەكتە. ئازادلىقتىن كېيىن دۆلەت بۇ شەھەردە نېفىت، پولات، خىمىيە، رەڭلىك مېتال، ماشىنىسازلىق، ئېلېكتر كۈچى ئاساس قىلىنغان سانائەت سىستېمىسى ۋە ئاتوم ئېنېرگىيىسى قاتارلىق ئالدىنقى قاتاردىكى پەن تەتقىقات بازىلىرىنى قۇرۇپ، ئۇنى غەربىي شىمالدىكى ئىككىنچى چوڭ شەھەرگە ئايلاندۇردى. 14 مىڭ كۋادرات كىلومېتىر زېمىنغا ئىگە بۇ شەھەردە ھازىر 2 مىليون 300 مىڭدىن كۆپرەك ئاھالە بار.

سۈرەتتە: پويىز ئىستانسىسى شەرقىي يولىدىن بىر كۆرۈنۈش.

سىدىق قاۋۇز خەۋىرى ۋە فوتوسى

سۈرەتلىك خەۋەر

ئامېرىكا كۇباغا يېڭى جازالاش تەدبىرلىرىنى يولغا قويدى

ئامېرىكا زۇڭتۇڭى كلىنتون 20 ـ كۈنى كۇباغا ئېلىنىغان ئايروپىلانلارنىڭ ئۇچۇشىغا ئىجىمز ...

2 ـ دۇنيا ئۇرۇشىدا ناتسىستلار بۇلاپ كەتكەن ئالتۇننىڭ سىرى

تارىختىكى سىرلار

2 ـ دۇنيا ئۇرۇشى مەزگىلىدە گېرمانىيە فاشىستلىرى ئۇزلىرى بېسىۋالغان دۆلەتلەردە ئوت قويۇپ، ئۆلتۈرۈپ، بۇلاڭچىلىق قىلىپ، نۇرغۇن مال ـ دۇنيا يىغىۋالغان. بۇنىڭ ئىچىدە ئالتۇنلا 300 — 100 توننىغا يەتكەن. ئۇنداقتا شۋېيتسارىيە خەلق بانكىسىنىڭ ئەينى ۋاقىتتىكى ئوتتۇرا مۇدىرى يازغان بىر ئىچكى ئۇقتۇرۇشتا ئېتىراپ قىلىنغان. ئىككىنچىدىن، گېرمانىيە شۋېيتسارىيىدىن سېتىۋالغان سانائەت ئۈسكۈنىلىرىگە تۆلىگەن. شۋېيتسارىيىنىڭ تارىخشۇناسى ۋېلما لانس بىر ئەسەرىدە: «ئەينى ۋاقىتتا شۋېيتسارىيىنىڭ ناتسىستلار شۋېيتسارىيىگە ھەربىيلەرنىڭ بىخەتەرلىكىنى قوغدايدىغان مەخسۇس بىخەتەرلىك تەدبىرى تۈزۈپ بەرگەن. شۇڭا بەزىلەر شۋېيتسارىيىنى «3 ـ ئىمپېرىيىنىڭ ئالتۇن يۇتىدىغان بېكىتى» دەپ ئاتىغان.

ئۇرۇش ئاخىرلاشقاندىن كېيىن، 1946 ـ يىلى 5 ـ ئايدا شۋېيتسارىيە، ئامېرىكا، ئەنگلىيە ۋە

تارىختىكى سىرلار

2- دۇنيا ئۇرۇشى مەزگىلىدە گېتلېر قوشۇنلىرى ئۆزلىرى بېسىۋالغان دۆلەتلەردە ئوت قويۇپ، ئۆلتۈرۈپ، بۇلاڭچىلىق قىلىپ، نۇرغۇن مال - دۇنيا يىغىۋالغان. بۇنىڭ ئىچىدە ئالتۇنلا 300 — 100 تونىغا يەتكەن. ئۇنداقتا بۇ ئالتۇن نەگە كەتكەن؟

بۇ سىر يېقىندا شۋېتسارىيىدە چىقىدىغان «24سائەتلىك گېزىت»تە ئاشكارىلاندى. بۇ گېزىتنىڭ خەۋىرىگە قارىغاندا، ناتسىستلار گېرمانىيىسى بۇ «ھارام بايلىق»لارنىڭ كۆپ قىسمىنى شۋېتسارىيە خەلق بانكىسىغا قويغان.

ستاتىستىكىلارغا ئاساسلانغاندا، ئۇرۇش مەزگىلىدە يەنى 1941- يىلىدىن 1944- يىلىغىچە جەمئىي 350 توننا ئالتۇن گېرمانىيىدىن شۋېتسارىيىگە يۆتكەپ كېلىنگەن. 1 مىليارد 700 مىليون شۋېتسارىيە فرانكى قىممىتىدىكى بۇ ئالتۇننىڭ 70 پىرسەنتىنى شۋېتسارىيە خەلق بانكىسى سېتىۋالغان.

بۇنچىۋالا ئوغرى ئالتۇن نېمىگە ئىشلىتىلگەن؟ بىر نەچچە بىتەرەپ دۆلەتلەر، پورتۇگالىيىدىن قورال - ياراغ ساناٸىتى، بولۇپمۇ ئايروپىلان ياساشقا كەم بولسا بولمايدىغان ماتېرىيال — ۋولفرام سېتىۋېلىشقا ئىشلىتىلگەن. ئەينى ۋاقىتتا پورتۇگالىيە خەلقئارا جامائەتچىلىكنىڭ بېسىمى ئاستىدا گېرمانىيىنىڭ ئالتۇننى بىۋاسىتە ئالماي، شۋېتسارىيە ئارقىلىق سېتىۋالغان. بۇ، شۋېتسارىيە خەلق بانكىسىنىڭ ئەينى ۋاقىتتىكى مۇئاۋىن مۇدىرى يازغان بىر ئىچكى ئۇقتۇرۇشتا ئېتىراپ قىلىنغان. ئىككىنچىدىن، گېرمانىيە شۋېتسارىيىدىن سېتىۋالغان ساناٸەت ئۈسكۈنىلىرىگە ئۆلىگەن. شۋېتسارىيىنىڭ تارىخشۇناسى ۋىلمالانس بىر ئەسەرىدە: «ئەينى ۋاقىتتا شۋېتسارىيىنىڭ %80 يازۇق ئەسۋابلار ساناٸىتى، %70 ئېلېكتر ئېنېرگىيىسى ساناٸىتى، %60 ھەربىي ساناٸىتى گېرمانىيە ئۈچۈن خىزمەت قىلغان» دەپ يازغان. يەنە بىر تارىخشۇناسنىڭ ئاشكارىلىشىچە، ئەينى ۋاقىتتا شۋېتسارىيە گېرمانىيىگە ماددىي ئەشيالار چىقىرىشقا ئىنتايىن ئەھمىيەت بەرگەنلىكتىن، ناتسىستلار شىۋېتسارىيىگە ھەربىيلەرنىڭ بىخەتەرلىكىنى قوغدايدىغان مەخسۇس بىخەتەرلىك تەدبىرى تۈزۈپ بەرگەن. شۇڭا بەزىلەر شۋېتسارىيىنى «3. ئىمپېرىيىنىڭ ئالتۇن يۆتكەيدىغان بېكىتى» دەپ ئاتىغان.

ئۇرۇش ئاخىرلاشقاندىن كېيىن، 1946- يىلى 5- ئايدا شۋېتسارىيە، ئامېرىكا، ئەنگلىيە ۋە فرانسىيىلەر بىلەن جىددىي كېلىشىم ئىمزالاپ، شۋېتسارىيە 250 مىليون فرانك قىممىتىدىكى ئالتۇننى ئامېرىكا، ئەنگلىيە ۋە فرانسىيىگە بېرىدىغان، بۇ دۆلەتلەر شۋېتسارىيىنىڭ ناتسىستلارنىڭ ئالتۇننى سېتىۋالغانلىقىنى سۈرۈشتۈرمەيدىغان بولغان.

(ماتېرىيالدىن)

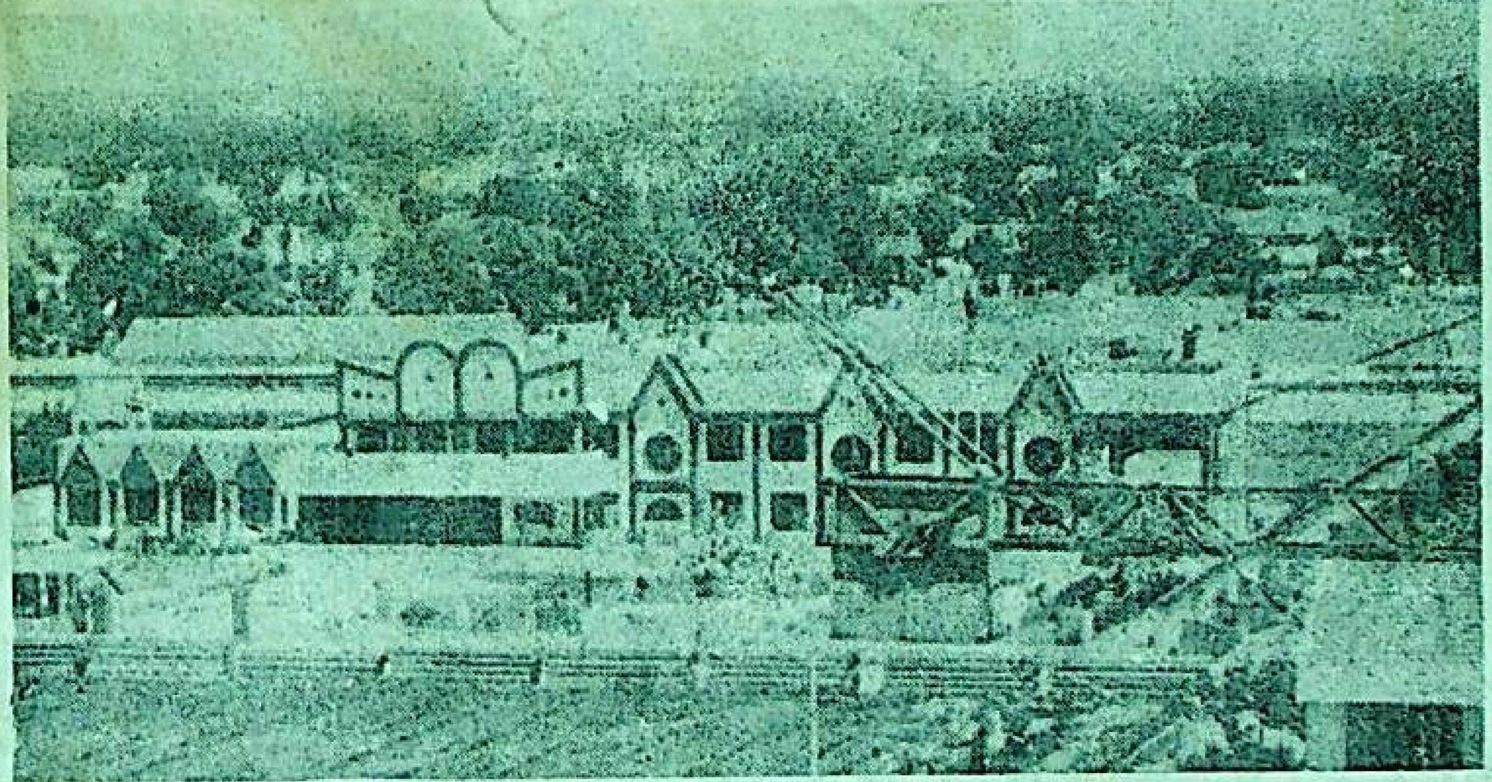

شەندۇڭ ئۆلكىسىنىڭ لۇڭكۇ شەھىرى بۇ يىل ئاخىرىدا يېقىندا 1800 كۋادرات مېترلىق بالىلار مەدەنىيەت باغچىسى قۇرۇلدى، بۇ، ئۆلكىنىڭ «ماكاپ پىلانىدا پىلانلانغان» دۆلەت دەرىجىلىك 10 بالىلار مەدەنىيەت باغچىسىنىڭ بىرى.

سۈرەتنى شىنخۇا ئاگېنتلىقى تارقاتقان

مىسىردىكى «قۇرئان كەرىم كۆرگەزمىخانىسى»

نىل دەرياسى بويىغا جايلاشقان «قۇرئان كەرىم كۆرگەزمىخانىسى»نىڭ ئىگىلىگەن ئورنى چوڭ بولمىسىمۇ، ئۇ يەرگە قويۇلغان ھەر قايسى دەۋرلەردە نەشر قىلىنغان «قۇرئان كەرىم»نىڭ ھەر خىل نۇسخىلىرى ئۇزاقتىن بۇيان ناھايىتى كۆپ ساياھەتچىلەرنى جەلپ قىلىپ كەلمەكتە. بىر - بىرىدىن پەرقلىق بۇ كىتابلار ھەقىقەتەن كۆزنى چاقنىتىدۇ. ئۇلارنىڭ ئىچىدە ئوسمان خەلپە دەۋرىدە نەشر قىلىنغان «قۇرئان»مۇ بار بولۇپ، ئۇ ئىسلامىيەتنىڭ دەسلەپكى مەزگىلىدە مىسىرغا كىرگەن تۇنجى «قۇرئان» نۇسخىسىدۇر. 1694- يىلى گېرمانىيىنىڭ ھامبۇرگ شەھىرىدە نەشر قىلىنغان «قۇرئان»نىڭ دۇنيادىكى تۇنجى نەشر نۇسخىسىمۇ مۇشۇ يەردە ساقلانماقتا. دۇنيا بويىچە ئەڭ كىچىك فورماتتىكى «قۇرئان»مۇ بۇ يەردە بار بولۇپ، ئۇنىڭ ھەجمى 2×4 CM لا كېلىدۇ. ئۇ شاھزادە يۈسۈپ كامال جاۋاھىرلىرىنىڭ بىرى. يۈسۈپ كامال بارلىقىنى ئىسلام دىنىنىڭ مەدەنىيەت - سەنئەت يادىكارلىقلىرى، ساياھەتچىلىكى ۋە خەتتاتلىق جاۋاھىرلىرىنى يىغىپ ساقلاش ئىشلىرىغا ئاتىغان يىغىپ ساقلىغۇچى.

بۇ كۆرگەزمىخانىدا يەنە ئاق رەڭلىك بىر قۇتا بار، ئۇنىڭدا ئېرۇسالىمغا كىرگەن سۇلايمان ماختاپ يېزىلغان ئىنتايىن ئۇششاق، زىچ ئەرەبچە خەتلەر بار. قۇتىنىڭ يېنىغا ئۈچ تال بۇغداي دېنى قويۇپ قويۇلغان بولۇپ، بىر تېلىنىڭ يۈزىگە «قۇرئان» دىكى پارىلەر يېزىلغان. ئىككىنچىسىنىڭ يۈزىگە «مۇسانىڭ ئامانلىقىنى مەدھىيىلەش» دېگەن ئەرەبچە خەتلەر يېزىلغان. ئۈچىنچىسىگە مىسىر تارىخىدا ئۆتكەن سۇلالىلەر نامى يېزىلغان.

(ماتېرىيالدىن)

روسىيە «تەرەققىيات M — 24» ناملىق يۈك توشۇغۇچى ئۇچار كېمە قويۇپ بەردى

روسىيە 8- ئاينىڭ 25- كۈنى «تەرەققىيات M — 24» ناملىق توشۇغۇچى ئۇچار كېمە قويۇپ بەردى، ئۇ ئىككى تونىدىن كۆپرەك يۈكنى «تىنچلىق» ناملىق ئوربىتا پونكىتىغا يەتكۈزۈپ بېرىدۇ. بۇ ئۇچار كېمە «ئىتتىپاق — Y» ناملىق راكېتا ئارقىلىق بايكونۇر قويۇپ بېرىش مەيدانىدىن ئالەم بوشلۇقىغا كىرگۈزۈلدى.

بۇ بەتنىڭ مەسئۇل تەھرىرى: ھۆرقىز باقى

قىلىنغان ساناٸەت سىستېمىسى ۋە ئاتوم ئېنېرگىيىسى قاتارلىق ئالدىنقى قاتاردىكى پەن تەتقىقات بازىلىرىنى قۇرۇپ، ئۇنى غەربىي شىمالدىكى ئىككىنچى چوڭ شەھەرگە ئايلاندۇردى. 14 مىڭ كۋادرات كىلومېتىر زېمىنغا ئىگە بۇ شەھەردە ھازىر 2 مىليون 300 مىڭدىن كۆپرەك ئاھالە بار.

سۈرەتتە: يېڭى ئىستانسىيىسى شەرقىي يولىدىن بىر كۆرۈنۈش.

سىدىق قاۋۇز خەۋىرى ۋە فوتوسى

سۈرەتلىك خەۋەر

ھۆكۈمىتى مۇزتېزانى سوراق قىلىش ئارقىلىق پاكىستانى ئايدىڭلاشتۇرۇش يەيدانىدا چىڭ تۇردى. شۇنىڭ ئۈچۈن مۇزتېزا ئۆتكەن يىلىنىڭ ئاخىرلىرى مەملىكەتكە قايتىپ كەلگەندە، ساقچى دائىرىلىرى تەرىپىدىن سىياسىي زىيانكەشلىككە پىلانلىغان، دېگەن جىنايەت بىلەن قولغا ئېلىندى. شۇنىڭدىن كېيىن ئانا - بالا، ئاچا ئۇكا ئەتۇر قارىشىپ قالدى.

كۈزەتكۈچىلەر: «بۇتتو ئائىلىسىنىڭ جېدىلى» ھاكىمىيەت بېشىدىكى خەلق پارتىيىسىنىڭ كۈچىنى ئاجىزلاشتۇرۇپ، ب. بۇتتو زۇڭلى ھۆكۈمىتىنى تەۋرىتىپ، پاكىستاندا داۋالغۇش ۋەزىيىتى پەيدا قىلىدۇ، دەپ قارىدى.

(ماتېرىيالدىن)

ئامېرىكا كۇباغا يېڭى جازالاش تەدبىرلىرىنى يولغا قويدى

ئامېرىكا زۇڭتۇڭى كلىنتون 20- كۈنى كۇباغا قارىتا يېڭى جازالاش تەدبىرلىرىنى ئېلان قىلىپ، ئىقتىسادىي ۋە سىياسىي جەھەتتە كۇباغا يېڭى بېسىم ئىشلەتتى. يېڭى جازالاش تەدبىرلىرىنىڭ مەزمۇنى: ئامېرىكا تەۋەلىكىدىكى كۇبالىقلارنىڭ نەق پۇلنى كۇبادا تۇرۇشلۇق ئائىلىدىكىلىرىگە ئەۋەتىشنى چەكلەش؛ كۇبا- ئامېرىكا ئوتتۇرىسىدىكى ھۆددىگە ئېلىنغان ئايروپىلانلارنىڭ ئۇچۇشىغا ئېنىقلىما چەك قويۇش؛ ئامېرىكا كۇباغا قاراتقان ھۆكۈمەتكە قارشى رادىئو ۋە تېلېۋىزىيە تەشۋىقاتىنى كۆپەيتىش؛ ب د ت ۋە باشقا خەلقئارا تەشكىلاتلار ئارقىلىق كۇبانىڭ ئاتالمىش «كىشىلىك ھوقۇقى» مەسىلىسىنى ئەيىبلەش قاتارلىقلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

گرېتسىيە بىلەن ئالبانىيە ئارىسىدىكى يېڭى ماجىرا

ئازسانلىق مىللەتلەر مەسىلىسى گرېتسىيە بىلەن ئالبانىيىدىن ئىبارەت بالقان رايونىدىكى بۇ ئىككى قوشنا دۆلەت مۇناسىۋىتىدىكى ئىنتايىن تۈيغۇن مەسىلە بولۇپ كەلدى. يېقىندا ئىككى دۆلەت ئارىسىدا بۇ مەسىلىدە يەنە يېڭى ماجىرا پەيدا بولدى.

خەۋەرلەرگە قارىغاندا، ئالبانىيە تەرەپ شىمالىي ئېپىروس گرېكلار سىياسىي تەشكىلاتىنىڭ قاماقتىكى ئالتە ئەزاسىنى سوراق قىلىدىغانلىقىنى جاكارلىغان. ئۇنىڭ ئىچىدە بەش كىشى ۋەتەنگە ئاسىيلىق قىلىش جىنايىتى ئۆتكۈزدى، چۈنكى ئۇلارنىڭ چەت ئەل جاسۇسلۇق تەشكىلاتى (گرېتسىيە ئاخبارات تارماقلىرى) بىلەن ئالاقىسى بار، ئۇلار ئاخبارات سېتىپ چەت ئەللەرنىڭ ئالبانىيە زېمىنىنى بۆلۈۋېلىش بولىدىكى تورۇنۇشى ئۈچۈن خىزمەت قىلدى، دەپ ئەيىبلەندى. ئەگەر ئەيىبلەش يۈرگۈزۈلسە، ئۇلار غا ئازدىگەندە 10 يىللىق قاماق جازاسى ھۆكۈم قىلىنىدۇ. قالغان بىر كىشى قانۇنسىز ھالدا قورال - ياراغ ساقلىدى، دەپ ئەيىبلەندى، ئۇ يۇقىرىدىكى بەش ئادەم سوراق قىلىنىپ بولغاندىن كېيىن، ئايرىم سوراق قىلىنىدۇ.

شىمالىي ئېپىروسلۇق بۇ ئالتە گرېك بۇ يىل 4- ئايدا قولغا ئېلىنغان، بۇنىڭدىن ئىلگىرى ئالبانىيە بىلەن گرېتسىيە چېگرا رايونىدىكى يېڭى ئەسكەرلەر مەشق مەركىزى سالاھىيىتى ئېنىق بولمىغان بەزى قوراللىق كىشىلەرنىڭ ھۇجۇمىغا ئۇچرىغان، ئالبانىيىنىڭ ئىككى ئەسكىرى ئۆلتۈرۈلگەن، ئۈچ كىشى يارىدار بولغان. ۋەقەدىن كېيىن، ئالبانىيە ساقچى دائىرىلىرى يۇقىرىدىكى ئالتە ئادەمنى ئۆز ئىچىگە ئالغان بىر قىسىم گرېكنى قولغا ئالغان ۋە گرېتسىيىنى بۇ قېتىمقى ئۇيۇقسىز ھۇجۇمنىڭ پەردە ئارقىسىدىكى قوماندانلىق قىلغۇچىسى، دەپ ئاشكارا ئەيىبلەپ، گرېتسىيىگە قاتتىق ئېتىراز بىلدۈرگەن.

ئالبانىيىنىڭ يۇقىرىدىكى ئالتە ئادەمنى سوراق قىلماقچى بولغانلىقى توغرىسىدىكى قارار ئارقىلىشى بىلەنلا، گرېتسىيە دەرھال كۈچلۈك ئىنكاس قايتۇردى. گرېتسىيە ھۆكۈمىتى مۇنداق دېدى: بۇ تىرانانىڭ رىزىپسورلۇقىدا ئوينالغان بىر مەيدان ئويۇن، ئۇنىڭ مەقسىتى ئالبانىيە زېمىنىدا ئولتۇراقلىشىپ قالغان 300 مىڭ گرېكنى قورقۇتۇشتىن ئىبارەت. گرېتسىيە ئالبانىيىنىڭ ئالتە كىشىنى سوراق قىلىش توغرىسىدىكى قارارنى بىكار قىلىشنى تەلەپ قىلدى. ئۇنداق بولمايدىكەن، گرېتسىيىنىڭ كۈچلۈك ئىنكاس قايتۇرىدىغانلىقىنى ئېيتتى. گرېتسىيىدىكى ئەڭ چوڭ ئۆكتىچى پارتىيە — يېڭى دېموكراتلار پارتىيىسى يەنە تۆت پارلامېنت ئەزاسىدىن تەركىب تاپقان ۋەكىللەر ئۆمىكىنى «ھەقىقىي ئەھۋال»نى تەكشۈرۈش ئۈچۈن ئالبانىيىگە ئەۋەتتى. بۇ ۋەكىللەر ئۆمىكى يەنە قاماقتىكى ئالتە گرېك بىلەن كۆرۈشۈشنى تەلەپ قىلدى. ئالبانىيە تەرەپ گرېتسىيىنىڭ تەلىپىنى قەتئىي رەت قىلدى. ئالبانىيە دىپلوماتىيە مىنىستىرى سېرېيچ گرېتسىيىنىڭ ئالبانىيىدە تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى بىلەن كۆرۈشكەندە مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: گرېتسىيىنىڭ قىلمىشى ئالبانىيىنىڭ ئىچكى ئىشلىرىغا ئارىلاشقانلىق، شۇنداقلا ئالبانىيىنىڭ ئەدلىيە ساھەسىگە ھاقارەت كەلتۈرگەنلىك. «بۇ ئالتە ئادەمدە جىنايەتنىڭ بار - يوقلۇقى توغرىسىدا سوت ھۆكۈم چىقىرىدۇ».

ھازىر گرېتسىيە دائىرىلىرى گرېتسىيە- ئالبانىيە مۇناسىۋىتى مەسىلىسى توغرىسىدا مەملىكەت ئىچىدىكى پارتىيە- گۇرۇھلار بىلەن كېڭىشىپ، مەيداننى ماسلاشتۇرۇۋاتىدۇ. گرېتسىيە دىپلوماتىيە مىنىستىرى پاپۇلىياس يېڭى دېموكراتلار پارتىيىسىنىڭ رەئىسى ئېۋېرت بىلەن ئۇچراشقاندىن كېيىن مۇنداق دېدى: گرېتسىيە گرېكلارنىڭ مەنپەئىتىگە زىيان يەتكۈزىدىغان ھەر قانداق ئىغۋاگەرچىلىككە «چاقماق تېزلىكىدە» ئىنكاس قايتۇرىدۇ. ئېۋېرت گرېتسىيىنىڭ ئىچكى فرونتى مۇستەھكەم، گرېتسىيە قاتتىق پوزىتسىيە تۇتىدۇ، دېدى.

دىققەت قىلىشقا ئەرزىيدىغىنى شۇكى، گرېتسىيىدىكى مىللەتچىلەر ھۆكۈمەتنى ئالبانىيىگە قاتتىق تەدبىر قوللىنىشقا ئۈندەپ كەلدى. ئالبانىيىنىڭ جەنۇبىي قىسمىدىكى گرېكلار ئارىسىدا تەسىرگە ئىگە پراۋوسلاۋ دىنىنىڭ كاھىنى سېۋاستىيانو «شىمالىي ئېپىروسنى ئازاد قىلىش»نى ئاشكارا تەشەببۇس قىلدى، ھۆكۈمەتنىڭ ئالبانىيىگە قاتتىق پوزىتسىيە تۇتۇشنى تەلەپ قىلدى.

ئالاقىدار ئەھۋاللار ھازىر تەخمىنەن 200 مىڭ ئالبانىيىلىكنىڭ قانۇنسىز كۆچمەننىڭ گرېتسىيىدە كۈنلۈك ئىشلەۋاتقانلىقىنى كۆرسەتتى. مۇشۇ ئاينىڭ 15- كۈنىدىكى سوت ئېچىپ قاراپ چىقىش گرېتسىيىنىڭ بۇ ئالبانىيىلىكلەرنى كەڭ كۆلەمدە قوغلاپ چىقىرىشىغا ھەمدە چېگرىنى تىز گىنلەشنى كۈچەيتىشىگە سەۋەبچى بولۇشى مۇمكىن. شۇنىڭ بىلەن بىللە، ئالبانىيىلىكلەرنىڭ گرېتسىيە بانكىسىدىكى ئامانەت پۇلىنى توڭلىتىۋېتىشىمۇ ئالبانىيە- گرېتسىيە مۇناسىۋىتىنىڭ تېخىمۇ جىددىيلىشىپ كېتىشىگە سەۋەبچى بولۇشى مۇمكىن. (شىنخۇا ئاگېنتلىقى)